

РЕЛОКАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ СПЕЦІАЛІСТІВ: ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ КРАЇНИ

Сучасні міграційні процеси, що були викликані російською агресією щодо України, створюють негативну демографічну ситуацію на ринку праці. Велика кількість підприємств змушена шукати спеціалістів через дефіцит, в той час, коли в Україні достатньо високий рівень структурного безробіття.

Ключовим фактором, що зумовило таку диспропорцію є поведінка бізнес-сектору. Через воєнний конфлікт, майже весь бізнес мав серйозні проблеми, а саме: зупинка господарської діяльності; необхідність релокації у більш безпечну локацію; фізичне руйнування виробничих підприємств; перебої з постачанням електроенергії; порушення ланцюгів логістики; нестача робочої сили; міграція населення; мобілізація працівників до Збройних сил України [1].

У 2024 році індекс активності бізнесу UBI (Ukrainian Business Index) становить 43.7 зі 100. Цей показник є негативним та демонструє спроможність ділової активності бізнесу. Для відновлення довоєнних показників господарської діяльності український бізнес вказує на відсутність необхідної кількості висококваліфікованих працівників 43,2%, недостатність капіталу 47%, зниження кількості цільової платоспроможної аудиторії 51,6%, непередбачувана діяльність збоку держави 55,8%, непередбачуваність розвитку країни в цілому 58,2% [5].

Служба зайнятості України наголошує, що майже 400 000 людей мають статус безробітного. На ринку праці спостерігається потреба кадрів у сфері освіти (25 000), переробній промисловості (9000), у сфері розміщення та харчування (3000). Попри наявний дефіцит працівників збоку бізнесу та наявності великої кількості безробітних на ринку, претенденти на вакансію не мають необхідної освіти, навичок, досвіду та тощо [3].

Серед факторів підвищення темпів інфляції у 2024 році, НБУ назвав зменшення впливу минулорічних врожаїв, дефіцит та перебої електропостачання, дефіцит кваліфікованих працівників, літня засуха. Інфляція зросла до 13,2% у 2024 році [4].

Історично склалось, що деякі регіони України є більш розвиненим в області видобувної, важкої, переробної промисловості та були рушійною силою для економіки країни. Сьогодні, ці регіони мають високий рівень небезпеки через можливість проведення бойових дій. До таких регіонів відносять: Харківська, Сумська, Полтавська, Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Миколаївська, Чернігівська, Київська, Одеська, Житомирська

області. Без наявності безпечних умов для життя, доступу до освіти, можливості працювати, дані регіони можуть відчувати «кадровий голод» та скорочення бізнес-сектору, що скоротить можливість економічного зростання для країни [6].

Релокація висококваліфікованих спеціалістів до інших, більш безпечних країн, спричинило диспропорцію на ринку України та зумовлює підвищення ВВП тих країн, які приймають українських біженців. Так, в Польщі, Естонії та Чехії, ВВП додатково зріс на 1,2 в.п. на рік. ВВП таких країн, як Угорщина, Латвія, Словаччина, Литва та Румунія, зріс до 0,8 в.п. на рік. Позитивні наслідки для таких країн буде лише зростати, адже більшість біженців з України є висококваліфікованими спеціалістами, які активно інтегруються в іноземний ринок праці. За прогнозами Міністерства економіки, кожен 100 тис. переміщених спеціалістів, будуть зменшувати обсяг ВВП України на 0,5% [2].

Висновки. Активне працездатне населення є водночас рушійною силою для зростання темпів економіки, так і наслідком ефективної економіки та впровадження відповідних заходів та політики. Адже населення виступає у ролі людських ресурсів на ринку праці, так і ймовірними споживачами. Релокація українських працівників знижує рівень ВВП, тоді як ВВП інших країн зростає шляхом інтеграції українських спеціалістів на іноземному ринку праці.

Перелік використаних джерел

1. Кузяків О. Небезпека, дефіцит кадрів та логістика. Що турбує український бізнес під час війни? Розповідає аналітикиня Оксана Кузяків. Forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/money/nebezpeka-defitsit-kadriv-ta-logistika-shcho-turbue-ukrainskiy-biznes-pid-chas-viyni-rozpovidaie-analitikinya-oksana-kuzyakiv-28022024-19566> (дата звернення: 31.03.2025).
2. Наскільки масштабною буде демографічна криза в Україні і як повернути біженців. Texty.org.ua. URL: <https://texty.org.ua/fragments/109074/yakym-ye-masshtab-majbutnoyi-demohrafichnoyi-kryzy-v-ukrayini/> (дата звернення: 31.03.2025).
3. Прасад А. Ринок праці у 2024-му. Держцентр зайнятості назвав сфери з найбільшим дефіцитом кадрів. Forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/news/rinok-pratsi-u-2024-mu-derzhtsentr-zaynyatosti-nazvav-sferi-iz-naybilshim-defitsitom-kadriv-21022025-27406> (дата звернення: 31.03.2025).
4. Самойлюк М. Трекер економіки України під час війни. Центр Економічної Стратегії. URL: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/> (дата звернення: 31.03.2025).
5. Стан та потреби бізнесу в Україні: Результати дослідження у квітні – травні 2024 року. Центр Розвитку Інновацій. URL: <https://cid.center/analytics/business-status-and-prospects/>.

6. Що з економікою регіонів з підвищеними воєнними ризиками?.
Центр Економічної Стратегії. URL: <https://ces.org.ua/state-of-the-ukrainian-regions/> (дата звернення: 31.03.2025).

УДК 338.33

Побігун С. А., к.е.н., доцент,
доцент кафедри підприємництва та маркетингу
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Ільчишин М. В., здобувачка магістерського рівня
за ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Формування асортименту продукції – це один із ключових аспектів діяльності підприємства, який безпосередньо впливає на його конкурентоспроможність, прибутковість і задоволення потреб споживачів [1]. Грамотно розроблений асортимент дозволяє підприємству зайняти стабільні позиції на ринку, адаптуватися до змін у попиті та ефективно використовувати ресурси.

У сучасних умовах глобалізації та високої конкуренції підприємства змушені враховувати безліч факторів під час формування асортименту: від споживчих уподобань і ринкових тенденцій до технічних можливостей виробництва та стратегічних цілей компанії.

Асортимент продукції – це сукупність товарів або послуг, які пропонує підприємство для задоволення потреб споживачів. Асортиментна політика передбачає управління цим набором товарів з метою оптимального розподілу ресурсів і максимізації прибутку [2].

Основні цілі асортиментної політики:

- Зростання обсягів продажів шляхом вдосконалення структури асортименту.
- Підвищення фінансової стабільності роздрібного підприємства завдяки гарантованому прибутку від оптимізації товарного асортименту.
- Отримання конкурентних переваг через формування більш привабливого асортименту.
- Розширення клієнтської бази та освоєння нових ринкових сегментів завдяки розширенню товарного ряду.
- Скорочення витрат, пов'язаних з управлінням асортиментом, за рахунок його раціоналізації.
- Прискорення обігу товарних запасів та ефективніше управління складськими ресурсами.